

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра психології та педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної та
навчальної роботи

[Handwritten signature]

А.М. Мартиненко

«30» березня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПРАКТИКУМ ІЗ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ»

(назва навчальної дисципліни)

підготовки **магістра**

(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності **053 «Психологія»**

(код і назва спеціальності)

Полтава
2024 рік

[Handwritten signature]

Робоча програма з навчальної дисципліни «Практикум із масової комунікації» для студентів спеціальності 053 «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Складена відповідно до освітньої програми «Практична психологія», 2024 року.

Розробник: Тесленко М.М. доцент кафедри психології та педагогіки, кандидат педагогічних наук

Погоджено

Гарант освітньої програми Вікторія ШЕВЧУК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та педагогіки

Протокол від «27» серпня 2024 року № 1

Т.в.о. завідувача кафедри психології та педагогіки Вікторія ШЕВЧУК

«__» _____ 2024 року

Схвалено навчально-методичною комісією факультету філології, психології та педагогіки

Протокол від «__» _____ 2024 року № __

Голова навчально-методичної комісії

 Віктор ЧЕРНИШОВ

«__» _____ 2024 року

© Тесленко М.М., 2024 рік

© Національний університет

імені Юрія Кондратюка, 2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		форма навчання денна
Кількість кредитів –4	Галузь знань: без обмежень	Вибіркова
Загальна кількість годин – 120		
Модулів – 1	Спеціальність: без обмежень	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		1-ий
		Семестр
		2-ий
		Лекції
Індивідуальне завдання – не передбачено планом	Ступінь вищої освіти: магістр	20 год.
		Практичні, семінарські
		20 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		80 год.
	Індивідуальна робота:	
	-	
	Вид контролю:	
	диференційований залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40/80

2. Мета навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни - надання здобувачам вищої освіти знань про особливості поведінки людини у масі, про інформаційно-психологічні явища, регулятиви масової поведінки, вироблення у студентів умінь професійного світогляду та здатності застосовувати психологічні знання на практиці, вивчення особливостей маси та масової свідомості, основних аспектів масової поведінки; формування уявлення про ефективну комунікацію у групах з метою уникнення стихійних явищ; розкриття передумов та особливостей масових психоінформаційних процесів та явищ, розвиток особистісного потенціалу, ефективних форм взаємодії у соціумі, толерантного ставлення до суспільства.

Протягом опанування курсу студенти повинні набути таких **компетентностей**:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- Здатність організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення;

- Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватись до нових ситуацій професійної діяльності;
- Здатність здійснювати професійну діяльність у сфері практичної психології.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою вивчення дисципліни є дисципліни, що вивчалися за попереднім рівнем вищої освіти

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:
вміти: взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності; ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості; демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям професійної діяльності.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати в мінімальну позитивну оцінку числової (рейтингової) шкали.

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90-100	A	Відмінно	Здобувач демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції Здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий , що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82-89	B	Добре	Здобувач демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.	Достатній , що забезпечує здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач.

74-81	C	Добре	Здобувач в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають ускладнення.	Достатній , конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми дисципліни.
64-73	D	Задовільно	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які	Середній , що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.
60-63	E	Достатньо	Здобувач має певні знання матеріалу, передбаченого робочою програмою, володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використання м основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній , що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни.
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання заліку	Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни Здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у Здобувача відсутні.	Низький , не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.

0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Здобувач не допущений до здачі заліку.	Незадовільний , здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни.
------	---	--	--	---

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: стандартизовані тести, які вирішуються на практичних заняттях; презентації результатів виконаних завдань самостійної роботи, диференційований залік.

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Теорія мас та масової поведінки.

Тема 1. Поняття про маси та масову свідомість. Передумови виділення Психології мас у окрему частину психологічного дослідження. Психологія народів і мас Г. Лебона, Психологія мас З. Фрейда, погляди Тарда. Визначення масової свідомості предметом вивчення психологічної науки, лібідонозні стосунки, механізми ідентифікація, анонімність, зараження, наслідування Поняття про маси та масову свідомість визначення натовпу к виду мас, характеристика форм та видів натовпу (гомогенний натовп, гетерогенний натовп; зібрана публіка, незібрана публіка). Рівні масової свідомості (емоційно-дійовий та раціональний). Макроформи масової свідомості (суспільна думка та суспільні настрої).

Практичне заняття № 1.

Тема 2. Психологічні особливості особистості в масі. Об'єднання особистостей у масу. Ядро натовпу, учасники натовпу. Етапи формування натовпу: утворення ядра натовпу; ланцюгова реакція; процес кружляння; поява нового спільного об'єкта уваги; активізація індивідів через збудження особистості в масі. Ознаки, якими характеризується людина в натовпі (Г. Лебон, З. Фрейд). Навіювання і зараження як способи впливу у масах. Деіндивідуалізація особистості. Маса та її лідери. Феномен лідерства у масах. Класифікація лідерів за Н. Макіавеллі, В. Парето, М. Вебер, Г. Тард. Опис лідерів - «Апостол», «Випадковий фанатик», «Дегенерат-аутсайдер», «Диктатор».

Практичне заняття № 2-3.

Тема 3. Психологічні аспекти масової поведінки. Масова поведінка у світлі психоемоційних явищ. Страх – рушійна сила поведінки мас. Забобони та ілюзії як інформаційно психологічні фактори, що впливають на масову поведінку. Механізми стихійної масової поведінки. Зараження як механізм психології масової поведінки. Психологічні аспекти навіювання. Наслідування та його форми. Стереотипи у формуванні стилю масової поведінки

Практичне заняття № 4.

Тема 4. Психологія масової комунікації. Загальна характеристика комунікації. Визначення функцій масової комунікації (інформаційна, регулятивна, культурологічна, соціалізуюча, організаційно-поведінкова, емоційно-тонізуюча та масово-психологічна). Компоненти системи масової комунікації (комунікатор, аудиторія). Журналіст як професійний мовець. Загальні параметри виміру аудиторій. Поняття про передачу інформації у вигляді повідомлення, новини. Характеристика засобів масової інформації (періодичне друковане видання; радіопроеграма; телепроеграма; відео- та кінохронікальних програми; спеціалізовані засоби масової інформації. Ефекти масової комунікації.

Практичне заняття № 5.

Змістовний модуль 2. Масові психоінформаційні процеси та явища.

Тема 5. Депресивні масові психічні явища. Паніка. Депресивні масові психічні явища та їх загальна характеристика. Масова паніка як феномен психологічної депресії. Умови виникнення та механізми розповсюдження масової паніки. Інформація, дезінформація та чутки як каталізатори виникнення масової паніки. Запобігання та способи попередження масової паніки.

Практичне заняття № 6-7.

Тема 6. Агресія як масове психічне явище. Поняття агресії та основні критерії її визначення. Агресивна поведінка лідера та учасників мас. Види агресії. Біологічні, психологічні та соціальні чинники агресії. Особливості масової агресії. Агресія як інстинкт. Агресія як драйв. Агресія як соціальний феномен. Агресія у сфері суспільної комунікації. Агресивна аудиторія та способи подолання масових агресивних настроїв.

Практичні заняття № 8.

Тема 7. Мода та чутки в системі масових явищ. Сутність та психологічні особливості моди як явища. Мода як психологічний захист від звичаїв. Мода як масова комунікація. Мода і наслідування. Мода як форма демонстрації власного «Я». Фактори та критерії модності. Семіотика моди. Механізми творення модного образу (образ модника-індивідуаліста, модника-сугестора). Процес та канали поширення моди. Соціально-психологічні функції моди. Мода як форма соціальної регуляції. Вплив моди на психологію мас. Чутки у сучасному психоінформаційному полі. Масова комунікація та чутки. Різновиди чуток, їх загальна характеристика. Джерела, умови, технології та принципи творення чуток. Процеси інформаційного переродження чуток: згладжування, загострення, асиміляція. Протидія чуткам. Плітки.

Практичні заняття № 9-10.

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усьог	у тому числі				
	о	л	п	лаб	інд	с.р.
I змістовий модуль. Теорія мас та масової поведінки						
Тема 1. Поняття про маси та масову свідомість	16	2	2			12
Тема 2. Психологічні особливості особистості в масі	20	4	4			12
Тема 3. Психологічні аспекти масової поведінки	16	2	2			12
Тема 4. Психологія масової комунікації	16	2	2			12
Усього за 1 модуль	68	10	10			48
II змістовий модуль. Масові психоінформаційні процеси та явища						
Тема 5. Депресивні масові психічні явища. Паніка	18	2	4			12
Тема 6. Агресія як масове психічне явище	16	4	2			10
Тема 7. Мода та чутки в системі масових явищ	18	4	4			10
Разом за змістовим модулем 2	52	10	10			32
Усього годин	120	20	20			80

9. Перелік питань для семінарських занять

№ заняття	Назва питань	Кількість годин для денної форми навчання
	Семінарські заняття не передбачені	-

10. Перелік питань для практичних занять

№ заняття	Назва питань	Кількість годин для денної форми навчання
1	Історичні передумови виникнення. Психології мас.	2
2,3	Психологічні зміни поведінки людини в масі.	4
4	Механізми масової поведінки	2
5	Природа та сутність масової комунікації	2
6-7	Паніка - як депресивне масове психічне явище	4
8	Агресивна поведінка як масове психічне явище	2
9,10	Мода та чутки в системі масових явищ	4
Усього		20

11. Перелік питань для лабораторних занять

№ заняття	Назва теми	Кількість годин для денної форми навчання
	Лабораторні заняття не передбачені	

12. Самостійна робота

Метою самостійної роботи студента є: навчитися працювати з літературними джерелами та електронними носіями, складати конспекти, аналізувати теоретичний матеріал, складати порівняльні таблиці, структурно-логічні схеми, порівнювати різні наукові концепції, теорії, закономірності та робити висновки.

Види самостійної роботи студента:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять (написання конспекту, складання таблиць, структурно-логічних схем тощо);
- виконання індивідуальних самостійних робіт;
- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій програмі навчальної дисципліни;
- підготовка до виконання міжсесійного та підсумкового контролю знань;
- відвідування консультацій, за потреби (згідно графіку консультацій кафедри психології та педагогіки);
- підготовка до складання диференційованого заліку за контрольними питаннями.

Питання для самостійного вивчення студентами

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми навчання
1.	Історичні передумови виникнення Психології мас.	12
2.	Психологічні зміни поведінки людини в масі	12
3.	Механізми масової поведінки	12
4.	Природа та сутність масової комунікації	12
5.	Паніка – як депресивне масове психічне явище	12
6.	Агресивна поведінка як масове психічне явище	10
7.	Мода та утки в системі масових явищ	10
Усього		80

13. Індивідуальні завдання

Не передбачено планом.

14. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

Словесні та наочні методи навчання використовуються під час лекцій, практичних занять, консультацій, практичні – при проведенні практичних занять.

Під час проведення лекцій використовуються такі словесні методи як розповідь і пояснення.

До числа наочних методів, які застосовуються при викладанні дисципліни, належать: ілюстрація, демонстрація.

15. Методи контролю

Поточний контроль успішності засвоєннями студентами навчального матеріалу здійснюється шляхом опитування й оцінювання знань студентів під час практичних занять, оцінювання виконання студентами самостійної роботи, проведення і перевірки письмових контрольних робіт, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань студентів залежить від викладача і доводиться до їхнього відома на першому практичному занятті.

Модульний контроль є частиною поточного контролю і має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмінь, що формують відповідний модуль. Він реалізується шляхом проведення спеціальних контрольних заходів (у формі тестування чи написання студентами контрольних робіт), проводиться наприкінці кожного змістового модулю за рахунок аудиторних занять, під час групових консультацій або ж за рахунок часу, відведеного на самостійну роботу студентів. На підставі результатів модульного контролю здійснюється міжсесійний контроль (атестація).

Підеумковий контроль здійснюється у формі диференційованого заліку.

16. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання, тестування та самостійна робота							Індивідуальне завдання	Диференційований залік	Сума
<i>Змістовий модуль 1</i>									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	Не передбачено планом	30	100
10	10	10	10	10	10	10			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна рейтингова система оцінювання	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою для диференційованого заліку
90 – 100	A – відмінно	5 – відмінно
82 – 89	B – дуже добре	4 – добре
74 – 81	C – добре	
64 – 73	D – задовільно	3 – задовільно
60 – 63	E – достатньо	
35 – 59	FX – незадовільно з можливістю повторного складання	2 – незадовільно
0 – 34	F – незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них:

– при семестровому контролі у вигляді диференційованого заліку на поточний контроль може бути відведено від 70 до 100 балів (для допуску до диференційованого заліку необхідно мати не менше 35 балів поточної успішності).

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються наступним чином:

- робота на практичних заняттях (усні відповіді, виконання практичних завдань, а в разі їх пропусків з поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних занять) – до 70 балів.

Присутність на лекціях не оцінюється в балах. Пропуски практичних занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене практичне заняття має бути відпрацьоване впродовж двох наступних тижнів. При тривалій відсутності студента на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії.

Студент, який повністю виконав програму навчальної дисципліни і отримав достатню рейтингову оцінку (не менше 35 балів у випадку диференційованого заліку), допускається до підсумкового контролю з дисципліни.

2. Підсумковий контроль Підсумковим контролем є диференційований залік. Він здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті імені Юрія Кондратюка».

17. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки з курсу «Психологія масової поведінки» / Уклад. Є.Г. Хоменко. Полтава, 2024 р. 14 с. (Електронна версія в електронній бібліотеці Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»).

18. Рекомендована література

Базова

1. Психологія мас : навчальний посібник / автор-упорядник. Я.Є. Кальба. Тернопіль : Навчальна книга -Богдан, 2012. 208 с.
2. Психологія мас-медіа : підручник / Василь Лизанчук. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 420 с.
3. Різун В. Теорія масової комунікації. К. : Видавничий центр «Просвіта», 2008. 260 с.
4. Турніна О. Л. Психологія масової поведінки. К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 213 с.
5. Політична психологія: навч. посібник / М. П. Козирєв. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 648 с.

Допоміжна:

1. Лебон Г., Психологія мас. / Пер. Я. Мишанича. К.:Видавничий союз «Андронум», 2021. 138 с.
2. Психологія мас : конспект лекцій / укладачі: П. І. Сахно, К. С. Сахно. Суми : Сумський державний університет, 2022. 116 с.
3. Безада А.. Теоретико-методологічні засади дослідження натовпу як соціального явища. *Культура і сучасність*. 2007. №. 2. С. 203-208.
4. Загурська С. М. Масова свідомість як засіб утвердження влади. *Гілея: науковий вісник*. 2016. №. 111. С. 166-170.
7. Чукавіна Т. Е. Маси та масова свідомість. Людина в масі. *Вісник Національного технічного університету України Київський політехнічний інститут. Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2011. №. 3. С. 132-136.

19. Інформаційні ресурси

Сторінка курсу на платформі Moodle: <https://dist.nupp.edu.ua/course/view.php?id=4185>